

Nr 92.

Av herr **Lundberg** i Hälsingborg **m. fl.**, *angående utredning rörande omarbetning och utvidgning av gällande lagstiftning om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond.*

I allt högre grad träda för närvarande efterkrigsproblemen i förgrunden. Fullständig enighet torde råda därom, att för motverkande i största möjliga utsträckning av en befarad depression under efterkrigstiden ökad investeringsverksamhet inom näringslivet är nödvändig. Fonderingar för sådana framtida investeringar böra därför på allt sätt underlättas och företagen verksamt stimuleras att vidtaga åtgärder i detta syfte. Med nuvarande skatte-tryck kunna emellertid nämnvärda fonderingar av beskattade vinstmedel icke påräknas. För aktiebolagens del innebär den nuvarande beskattningen, att företagen för åstadkommande av en fondering å 1 000 kronor måste taga i anspråk omkring 1 700 kronor av vinsten.

Beskattningens återhållande verkningar å företagens villighet och förmåga att reservera vinstmedel för framtida investeringar har konstaterats långt tidigare, medan ännu skattebelastningen var väsentligt lindrigare än för närvarande, och har föranlett tillkomsten av förordningen den 17 juni 1938 angående rätt för svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond, vilken sedermera ersatts av förordningen den 12 juni 1942 om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond.

I den till grund för förstnämnda förordning liggande propositionen nr 319 till 1938 års riksdag återgives en av Sveriges industriförbund till statsrådet och chefen för finansdepartementet överlämnad promemoria i ärendet. Förbundet föreslog däri åtgärder i syfte att för företagen möjliggöra avsättningar under goda tider av intjänad vinst till en särskild fond, förslagsvis benämnd konjunkturutjämningsfond. För en dylik fond borde i huvudsak gälla, att avsättningarna till fonden gjordes skattefria, att de belopp, varmed fonden sedermera minskades, alltid utgjorde skattepliktig intäkt, samt att

avskrivningar å under året anskaffade byggnader och varulager — även i vad de överstege vad som enligt gällande skattelagar medgäves — intill det belopp, varmed fonden under samma år minskats, skulle vara i beskattningshänseende avdragsgilla. Redan i denna promemoria framhöll förbundet angelägenheten av att de begränsningar beträffande uppläggande och användningen av dylika fonder, som i olika avseenden kunde fastställas, icke erhöles en sådan räckvidd, att syftet med lagstiftningen äventyrades.

I en i samma proposition åberopad departementspromemoria anfördes emellertid, att vägande skäl syntes föreligga mot att då genomföra en lagstiftning efter de enkla linjer, som ifrågasatts av industriförbundet. Däremot skulle, enligt vad i samma promemoria framhölls, måhända försöksvis kunna för viss tid införas en modifierad form av den ifrågasatta lagstiftningen. Genom en sådan modifikation skulle visserligen några av de fördelar, som med lagstiftningen enligt industriförbundets mening skulle ernås, bliva mindre framträdande och benägenheten att upplägga fonder av ifrågavarande slag antagligen mindre. Å andra sidan skulle större garanti kunna vinnas för att de fonder som avsatts komme det avsedda ändamålet till godo, och vissa betänkligheter av skatteteknisk natur skulle bortfalla.

De ändringar i industriförbundets förslag, som föreslogos i departementspromemorian och sedermera lagfästes samt alltjämt i huvudsak äro gällande, avsågo i främsta rummet att Kungl. Maj:t skulle fastställa viss tidsperiod, då fond varom fråga är skulle få användas i enlighet med sitt ändamål, att påföljd i form av efterbeskattning och viss räntebetalningsskyldighet skulle inträda i fall dylik användning ej ägde rum samt att företag ej skulle få taga sådan fond i anspråk för utjämning av förlust, som uppkomme i företagets rörelse.

Industriförbundet framhöll i sitt över departementspromemorian avgivna yttrande, att de möjligheter att befrämja en konjunkturutjämning, som obestridligen varit förknippade med en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med förbundets förslag, genom de sålunda vidtagna ändringarna och tilläggen endast i mycket reducerad omfattning torde kunna realiseras med en lagstiftning på grundval av det föreliggande utkastet. De åtgärder från företagets sida, som skulle stimuleras genom en dylik lagstiftning, kunde därför icke väntas bliva vidtagna i den utsträckning, som ur konjunkturutjämnings synpunkt vore önskvärdt.

Jämväl kammarrätten hävdade i sitt över departementspromemorian avgivna yttrande, att det starkt kunde ifrågasättas, huruvida det syfte, industriförbundet med sin framställning velat vinna, ernåddes med de bestämmelser det vid samma promemoria fogade författningsutkastet innehöle. Utkastet innefattade på så gott som alla punkter en försämring av den rätt, industriförbundet avsett att förskaffa företagen. Den tid, inom vilken de avsatta medlen skulle komma till användning, hade av industriförbundet föreslagits

till tio år. Under förutsättning, att sagda tid borde omfatta en fullständig konjunkturperiod, vilket väl borde vara fallet, förefölle det som om en tid av tio år icke vore för högt tilltagen.

Det i departementspromemorian framlagda förslaget blev emellertid i huvudsak lagfäst genom 1938 års förordning. 1942 års förordning innehåller i nu ifrågavarande hänseenden samma bestämmelser som den tidigare förordningen, vilken delvis blivit upphävd och delvis alltjämt är gällande. Beträffande ianspråktagande av investeringsfonder ha vidare meddelats åtskilliga författningar.

De av industriförbundet och kammarrätten uttalade farhågorna, att det konjunkturutjämnande syftet på grund av lagstiftningens utformning icke skulle vinnas, hava tyvärr besannats. De avsättningar till investeringsfonder som under de gångna åren förekommit äro icke av den storleksordning, att de kunna antagas medföra nämnvärd konjunkturutjämnande verkan. Väl hava en del företag verkställt avsättningar, huvudsakligen till investeringsfonder för byggnader, vilka torde vara ägnade att å vissa orter hindra följderna av en inträffande lågkonjunktur, men på det allmänna läget å arbetsmarknaden kommer den hittills tillämpade lagstiftningen om investeringsfonder säkerligen icke att märkbart inverka. Satta i relation till det stora byggnadsbehov inom industrien, särskilt i fråga om arbetarbostäder, som enligt en inom industriens utredningsinstitut numera i det närmaste slutförd utredning för närvarande föreligger, äro de till investeringsfonder för byggnader avsatta beloppen försvinnande små.

Anledningen till detta otillfredsställande resultat torde i allmänhet icke vara att söka i obenägenhet eller oförmåga hos företagen att reservera medel för ifrågavarande ändamål utan fast hellre i den även i formellt hänseende otillfredsställande utformning, lagstiftningen om investeringsfonder erhållit.

De ifrågavarande författningarna äro synnerligen svåra att överblicka, och de bestämmelser som gälla för de olika avsättningarna framstå såsom i hög grad *irrationella*. Svårigheten för företagen att överblicka verkningarna av avsättningar till investeringsfonder har icke kunnat undanröjas genom de redogörelser för innehållet i förevarande lagstiftning, som vissa näringsorganisationer tillställt sina medlemmar. Ovissheten huruvida en fond enligt Kungl. Maj:ts medgivande kommer att få tagas i anspråk och rörande de tidpunkter, då detta kan komma att inträffa, risken för efterbeskattning av de avsatta medlen i förening med skyldighet att erlagga ränta å påförda utskylder samt krigskonjunkturskatteförordningarnas bestämmelser, att avsättningar till dylika fonder skola tilläggas vid taxering till krigskonjunkturskatt, hava i hög grad verkat återhållande å företagens benägenhet att använda gällande lagstiftning om investeringsfonder. Den omständigheten, att ifrågavarande författningar angivits gälla allenast under en treårsperiod, har

försvårat en planmässig fondering, särskilt då fråga är om uppförande av nybyggnader.

Vad som i första hand erfordras är en samarbetning av de stadganden, som äro gällande beträffande dessa fonder, eller i allt fall av reglerna rörande deras ianspråktagande i en författning. Vi hänvisa i detta avseende till en av industriförbundet den 10 december 1942 gjord underdånig framställning, intagen i Industriförbundets Meddelanden nr 1 för år 1943.

Vidare böra ovanberörda återhållande moment i lagstiftningen avlägsnas och sådana ändringar i huvudsaklig överensstämmelse med industriförbundets ursprungliga förslag däri införas, att företagen verksamt stimuleras att använda sig av lagstiftningen. Företagen böra således själva få bestämma tidpunkten för fondernas ianspråktagande. Om likväl de nu gällande bestämmelserna i detta hänseende skulle bibehållas, bör under alla förhållanden den tidsperiod, varunder beslut om fondens ianspråktagande må av Kungl. Maj:t meddelas, förlängas samt tillika föreskrivas, att om tillstånd till fondens användning icke inom den föreskrivna tidsperioden lämnats, företaget likväl skall vara berättigat att inom viss därefter följande tidsperiod, icke understigande två år, ändock använda fonden för avsett ändamål. I särskilt hög grad skulle det säkerligen verka stimulerande å företagens villighet att verkställa dylika fonderingar, om önskemålet att få utnyttja avsatta medel till täckande av å rörelsen uppkommande förlust, så att företagen bereddnes möjlighet att undgå nuvarande orättmätiga beskattning för vinster, som konsumeras av förluster, tillika bleve tillgodosett.

Slutligen skulle ifrågavarande lagstiftning kunna bliva av betydligt större värde såsom konjunkturstabiliserande faktor genom en utvidgning därav till nya områden.

Lösningen av den i befolkningspolitiskt och familjesocialt hänseende så betydelsefulla bostadsfrågan skulle verksamt främjas, om avsättningar för framtida bostadsbyggande finge ske i den stora omfattning, det latent nybyggnadsbehovet kräver. Vi åberopa i detta hänseende en av industriförbundet den 15 december 1943 gjord underdånig framställning, publicerad i Industriförbundets Meddelanden nr 7 för år 1943.

Såsom i en av kungl. skogsstyrelsen den 31 juli 1943 till finansdepartementet ingiven PM närmare utvecklats bör möjlighet jämväl beredas de inom skogsindustrien verksamma företagen att upplägga investeringsfonder för framtida skogsvårdsarbeten, vilka på grund av nu rådande förhållanden i mycket stor utsträckning måst eftersättas. Jämväl industriförbundet har framfört detta önskemål i ett den 16 augusti 1943 till kungl. kommerskollegium avgivet, av kollegium till finansdepartementet överlämnat yttrande över en av Sveriges lantbruksförbund gjord framställning om utfärdande av vissa tillägsbestämmelser till 1938 års förordning om investeringsfonder, vilket yttrande återgives i Industriförbundets Meddelanden nr 5 för år 1943.

Rätt till skattefria avsättningar för framtida investeringar bör även beredas jordbrukarna. Vi erinra om att statsrådet och chefen för finansdepartementet i anledning av bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 21 för år 1943 jämlikt bemyndigande den 12 november samma år tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om införande av uttryckliga bestämmelser om rätt för jordbrukare att taxeras enligt bokföringsmässiga grunder jämte vissa andra därmed sammanhängande frågor. Vid en omarbetning av lagstiftningen rörande investeringsfonder synas överläggningar böra komma till stånd med dessa sakkunniga. Genom uppläggande av investeringsfonder för jordbrukets del skulle rationaliseringssträvandena inom jordbruket främjas, lösningen av landsbygdens bostadsfråga underlättas och möjligheterna att åstadkomma en förbättrad skogsvård ökas. De gynnsamma verkningarna härav för det allmänna och särskilt för folkförsörjningen å landsbygden synas svårigen kunna överskattas.

En annan för vår folkförsörjning livsviktig näringsgren, inom vilken en utvidgad rätt till skattefria avsättningar för framtida investeringar erfordras, är rederinäringen. Särskilt å tonnage, som är sysselsatt utanför spärren, är underhållet för närvarande i hög grad eftersatt, och om den svenska sjöfarten efter krigets slut skall kunna fylla de krav som då komma att ställas, äro även betydande ersättningsanskaffningar nödvändiga. Ökade avsättningar äro därför behövliga för såväl framtida underhållsarbeten som ersättningsanskaffning.

För bergshanteringens del skulle det vara av betydande värde, om för säkerställande av den framtida driften skattefria fonderingar finge ske för förvärv av malmfyndigheter, avsedda att tagas i anspråk för kommande behov.

En lagstiftning enligt här ovan angivna grunder skulle enligt vår mening bli ett verksamt konjunkturutmätande instrument och ett effektivt medel för bemästrande av efterkrigstidens problem. Det är beklagligt, att en sådan lagstiftning icke är gällande redan vid innevarande års taxering. Om så varit fallet, skulle säkerligen en betydande arbetstillgång under en befarad blivande depression redan hava säkerställts. Bostadsfrågan och jordbrukets rationalisering, våra under närmaste framtiden måhända mest betydelsefulla spörsmål, hade ock förts närmare sin lösning. Åtskilliga av de åsyftade arbetsuppgifterna, särskilt skogsvårdsarbeten, men även många med byggnadsverksamhet m. m. sammanhängande uppgifter, äro synnerligen väl lämpade att utnyttjas såsom nödhjälpsarbeten.

Vad som på detta område underlåtits bör nu i den mån så är möjligt avhjälpas. En utredning åsyftande omarbetning och utvidgning om lagstiftningen rörande rätt till skattefria avsättningar till investeringsfonder bör

komma till stånd och förslag i ämnet snarast föreläggas riksdagen. Det skulle vara i hög grad beklagligt, om statsmakterna alltjämt underlåte att använda sig av detta verksamma medel för främjande av en jämnare ekonomisk utveckling, förbättrad bostadsstandard för betydande medborgargrupper och en stabilare folkförsörjning.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande omarbetning och utvidgning av gällande lagstiftning om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond samt att för riksdagen snarast framläggas det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 januari 1944.

Sven Lundberg
i Hälsingborg.

Åke Wiberg.

Erik Olson
i Göteborg.